

образование

& СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ в ЧУЖБИНА

Цена: 5 лв.

ИСПАНИЯ

Студентски живот

ШВЕЙЦАРИЯ

Бизнес училища

ШОТЛАНДИЯ

Най-добрите университети

БЪЛГАРИЯ

Що е то приоритетна специалност

Специалности на фокус

МОДЕН ДИЗАЙН

Туризъм

Средно образование
МАТУРИ

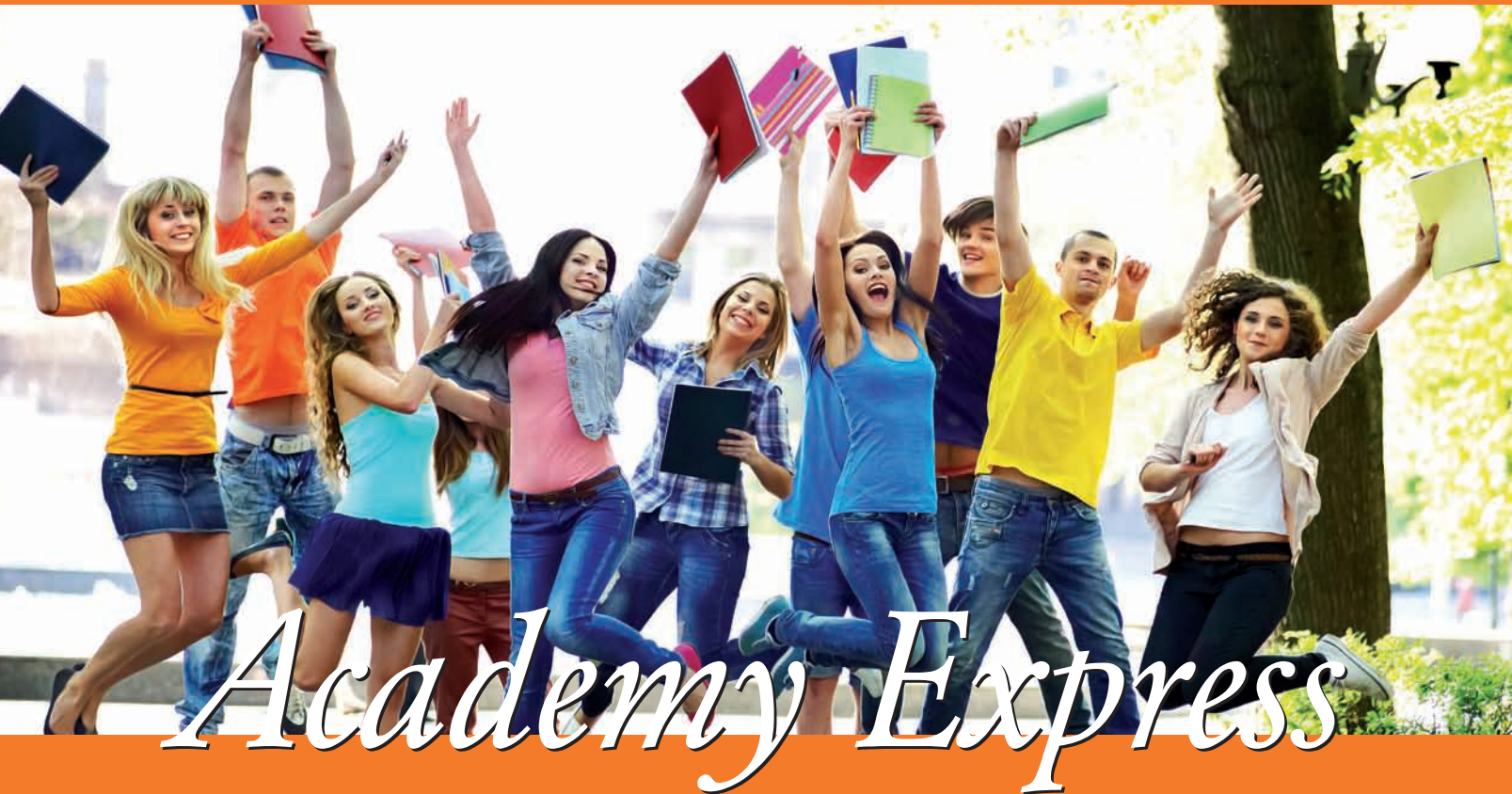
Изпити и сертификати
TEST DAF

Култура
МУЗЕИТЕ НА ВАТИКАНА

THE PEOPLE NETWORK

Academy Express

ИЗПРАЩАНЕ НА ДОКУМЕНТИ НА ПРЕФЕРЕНЦИАЛНИ ЦЕНИ ДО УНИВЕРСИТЕТИ В ЦЕЛИЯ СВЯТ

Услугата Academy Express, създадена от TNT, е насочена към българските ученици, студенти и преподаватели с цел да ги подкрепи в тяхното бъдещо развитие, като им предложи специални преференциални условия за експресна доставка на пратки до университети и учебни заведения в целия свят.

	Зона 1 Европейски съюз	Зона 2 Европа извън ЕС	Зона 3 САЩ, Канада, Китай, Индия	Зона 4 Останали държави
Документи до 0,5 кг	30	40	60	70
Документи и колет до 1 кг	70	80	98	108
За всеки следващ 1 кг	+10	+10	+18	+20

Цените са в български лева и не включват ДДС, такса "Сигурност" и такса "Гориво", която подлежи на ревизиране всеки месец. Актуална информация за месечния процент на такса "Гориво" и всички допълнителни такси можете да получавате на www.tnt.com/bg.

ПОСЕТЕТЕ НАЙ-БЛИЗКИЯ ДО ВАС ЦЕНТЪР НА TNT ЗА ПОДАВАНЕ НА ПРАТКА:

София - Централен офис - Гара Искър, ул. Неделчо Бончев № 35

София - Експресен офис - бул. Драган Цанков № 36, Интерпред, блок Б, партерно ниво

Пловдив - ул. Васил Левски № 244

Варна - бул. Янош Хуняди № 69

Бургас - ул. Одрин № 50

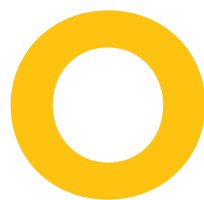
Плевен - ул. Гривишко шосе № 1

Севлиево - ул. Марин Попов № 25

Други представителства на TNT в страната: Благоевград, Ботевград, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Казанлък, Карлово, Кърджали, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Петрич, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Стара Загора, Тетевен, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол.

За информация за пратка Academy Express от изброените по-горе представителства или от Вашето обслужвано населено място,

позвънете в отдел „Обслужване на клиенти“ на ☎ 0700 11 666

Обикновено използвам обръщението в началото на всеки брой, за да кажа нещо допълнително по темите на фокус или друго, свързано с актуалните теми за образованието в България и чужбина. Този път обаче е малко по-различно. Бих казал – по-лично. Трябва да ви споделя, че след близо 3 години като редактор на списание „Образование и специализация в чужбина“ предавам щафетата на друг. И смятам да из-

ползвам възможността, за да благодаря на екипа, с който работих; на всички студенти, преподаватели и експерти, които участваха в различните броеве; и – не на последно място по важност – на вас, читателите на списанието.

Благодаря за доверието! Надявам се, че съм го оправдал и че работата на екипа ни ви е била от помощ. Уверен съм, че и в бъдеще списание „Образование и специализация в чужбина“ ще продължи да бъде незаменим помощник на кандидат-студентите и техните родители.

Дълго мислих какви финални думи да напиша. През тези три години се опитах да прокарам едно ясно послание: „Бъдете граждани на света, образовайте се, пътувайте

и опознавайте различни култури. Но никога не забравяйте откъде сте тръгнали и не губете връзка с корените си.“

Изказвания от типа на „В тая скапана гържава нищо не става“ или „Бягайте, деца, в някоя нормална страна“ не са имали и няма да имат място тук. Следването в чужбина е осъзнат избор и възможност за развитие, а не паническо бягство. А прилагането на наученото обратно в България – сладко предизвикателство за силните духом.

И така... С това ви оставам - с редовете на този емоционален и важен за мен брой.

И както обикновено – желая успех на всички в плановете ви за образование в чужбина!

*Йордан Карапанчев,
редактор*

СЪДЪРЖАНИЕ

Студентски живот _____	4
Istituto Europeo di Design в Испания	
Средно образование _____	7
Глория Трифонова - престижна награда	
Средно образование _____	8
Матури	
Средно образование _____	12
Швейцария	
Езиково обучение _____	16
Test DAF	
Образованието в цифри _____	18
Топ 50 под 50	
Обучение в България _____	20
Що е то „приоритетна специалност“	
Специалност на фокус _____	24
Моден дизайн	
Специалност на фокус _____	30
Туризм	
Обучение във Великобритания _____	38
Англия и Шотландия - прилики и разлики	
Обучение в Италия _____	42
Как живеят студентите	

Обучение в Швейцария _____	44
Бизнес училища	
Обучение в Шотландия _____	46
Кои са най-добрите университети	
Нетрадиционна специалност _____	48
Ландшафтна архитектура	
Култура _____	50
Музеи Ватикана	
История _____	54
Как се е променил българският език	
Професия _____	56
Рехабилитатор	
Звезден час _____	58
Туту	
Лице от корицата _____	59
Мариам Сауг	
Стипендии _____	60
Любопитно _____	62
Пет мистерии, които човечеството няма да разгадае	

КЪДЕ ДА НИ НАМЕРИТЕ:

Бензиностанции: ■ Shell ■ Petrol; **Книжарници:** ■ Хеликон ■ Bookpoint ■ Orange center ■ Greenwich; **Вериги за хранителни стоки:** ■ Фантасмуко ■ Carrefour; **Онлайн магазини:** ■ Store.bg ■ Bookpoint.bg ■ biblio.bg ■ globulbooks.com; **Дистрибутори:** ■ Булгарпрес ■ Български пощи ■ Доби прес ■ НАР ■ Агенция Стрела **Други:** ■ Павилиони Lafka ■ InMedio

ЕКИП:

издател:

Десислава Пенчева
d.pencheva@studyabroad.bg

редактор:

Йордан Карапенчев
editorial@studyabroad.bg

автори:

Ива Ганчева
Милена Узунова
Юлия Кошаревска
Андреа Кандела
сътрудници:
Ванеса Георгиева
Дора Радева
Мартин Христов

коректор:

Ива Йохан Ганчева
производствен директор:
Виргиния Димитрова

реклама:

Ана Автова
reklama@studyabroad.bg

разпространение:

Владислав Герасимов

абонаменти:

Даниела Стоянова

дизайн:

Иво Грозев
Кети Церовска
design@studyabroad.bg

фотограф:

Костадин Кръстев - Кого

За контакт:

02/ 961 62 63, 02/ 961 63 63
office@studyabroad.bg
www.StudyAbroad.bg

корица

Юни 2016:

фотограф:
Костадин Кръстев - Кого
дизайн: Иво Грозев
модел: Мариам Сауг
стил: Августина Маркова - Туту
грим: Елиза Попова

.....
сп. Образование и специализация в чужбина е запазена марка на Маркет Тренд ЕООД. Никаква част от това издание не може да бъде копирана изцяло или в частичност без изричното писмено разрешение на издателя. Всички права запазени. Издателят не носи отговорност за достоверността на информацията, подадена в рекламите и платените публикации.

Всичко за образованието на:

studyabroad.bg

Име: Ванеса Нивелинова Георгиева
 Университет: IED-Madrid
 Специалност: Creative Direction in Fashion
 Държава: Испания

Ванеса Георгиева:

„ПРЕЗ ТЕЗИ ЧЕТИРИ ГОДИНИ НЕ УСЕТИХ КАК НАУЧИХ ТОЛКОВА МНОГО НЕЩА”

интервю на Йордан Караленчев

Бихте ли се представили с няколко думи

Казвам се Ванеса, на 23 години, от град Добрич. Завърших Финансово-стопанска гимназия „Васил Левски“ със специалност Търговия. Тази година завършвам IED-Madrid със специалност Creative Direction in Fashion. В момента съм асистент на главния редактор на испанското модно списание Vanidad.

Защо решихте да се занимавате точно с мода? Какво ви привлича в тази индустрия?

От малка мечтата ми беше да работя като главен дизайнер в някоя известна модна къща. Спомням си как,

когато бях 4-5 годишна, всички ми казваха как като порастна трябва да бъда модел (бях доста висока за възрастта си), а аз им отговарях, че искам да създавам грехите, а не да ги обличам. От тогава не съм спряла да преследвам мечтата си. В процеса на обучение и само-

**БИХ ПОСЪВЕТВАЛА
 БЪДЕЩИТЕ СТУДЕНТИ
 ДА СЕ ДОВЕРЯТ НА
 УСЛУГИТЕ НА ФИРМА
 – ПОСРЕДНИК ЗА ДА
 ИЗБЕГНАТ ПРИТЕСНЕНИЯ
 И НЕУДОБСТВА**

опознаване осъзнах, че дизайнът и шиенето не са нещата, които всъщност искам да върша през остатъка от живота си. Стайлингът и модната фотография са част от модната индустрия и са дейностите, които бих искала да върша ежедневно.

Как се спряхте на университета си и конкретната специалност?

През 2009 година дойдох в Мадрид на екскурзия и се влюбих в града. Тогава осъзнах, че искам да уча и живея тук.

Започнах да търся университети, в които има специалност Moda и така открих

този университет. IED-Madrid е един от най-престижните университети в Испания и Европа. Преподавателите са известни професионалисти и възможността да работя и да се уча от тях не беше за изпускане.

ЧЕСТНО КАЗАНО, МОДНАТА ИНДУСТРИЯ В БЪЛГАРИЯ НЕ Е ДОБРЕ РАЗВИТА И ЗНАЕХ, ЧЕ ДОРИ И ДА УЧА В БЪЛГАРИЯ, РЕАЛИЗАЦИЯТА МИ ЩЕШЕ ДА Е МНОГО ТРУДНА

Тук избираме специалността си в края на втората година на обучението, което ни дава възможността да открием силните и слабите си страни, какво ни доставя удоволствие и в коя област изпитваме трудности. Специалността, която избрах, изисква работа с програми като Photoshop, Illustrator, InDesign, контакт с модели, фотографии и гримьори; нещо, в което съм добра, и ми доставя удоволствие.

Труден ли беше изборът „България или чужбина“? Кое наклони везните в крайна сметка?

Както вече казах, когато посетих Мадрид през 2009 година се влюбих в града, но бих искала да опозная други култури и гържави в бъдеще. Честно казано, модната индустрия в България не е добре развита и знаех, че дори и да уча в България, реализацията ми щеше да е много трудна - почти невъзможна. Най-трудната част от този избор беше да оставя семейството и приятелите си и да заживея в напълно непозната гържава. Благодарение на новите технологии процесът на адаптация беше бърз и безболезнен, а в испанците са много топли и приветливи хора.

Как протече кандидатстването? Има ли нещо, за което трябва да предупредите бъдещите кандидати?

Кандидатстването протече нормално, с малко неточности от страна на университета, като например изискването на TOEFL сертификат, който в последствие се оказва ненужен. Бих посъветвала бъдещите студенти да се доверят на услугите на фирма-посредник, за да избегнат притеснения и неудобства.

Кое е най-важното нещо, което научихте от образованието си дотук?

Най-важното нещо, което научих, е никога да не се отказвам и да се боря да бъда възможно най-добрата своя версия. Научих, че с труд и постоянство всичко се постига.

А кое е най-трудното нещо във вашата специалност? Имаше ли нещо, което ви изненада в обучението?

Бих казала, че най-трудното нещо в моята специалност и модната индустрия като цяло е да си оригинален и да сътвориш нещо, за което никой до сега не се е сетил, нещо уникално. В днешно време благодарение на социалните мрежи и интернет имаме достъп до същата информация и черпим вдъхновение от същите „извори“. Понякога е добре да се изолираме от технологията и иновациите и да обърнем внимание на дребните неща.

Нещо, което ме изненада приятно, е процесът на обучение. През тези четири години не усетих как научих толкова много неща. Всеки урок протича във формата на упражне-

edlanta

Образование в чужбина

С компетентната помощ на нашите консултанти български студенти продължават образованието си в:

Oxford	Maastricht
Imperial College	Rotterdam Business School
Bath	IED, Italy
Warwick	Universität Mannheim
Reading	FU Berlin
Lancaster	Erlangen-Nürnberg
Edinburgh	Düsseldorf Universität
Surrey	Münster Universität
Glasgow	KIT Karlsruhe
Leeds	HWR Berlin
Southampton	Universität Frankfurt am Main
City University	LMU München
Essex	RWTH Aachen
Aalborg	Universität Köln
Dania Academy	Universität Stuttgart
Twente	Universität Wien
и много други престижни университети	

За безплатни консултации за кандидатстване в чужбина елате в офисите на

ЕДЛАНТА

София тел: 02/ 986 4001

Пловдив тел: 032/ 660 630

Бургас тел: 056/ 530 800

www.edlanta.com

ние и проект, върху който се образува оценяването. Университетът има неписаното мото „Learn by Doing“, което позволява на студентите да получат нужните познания в процеса на работа, което прави ученето лесно, неусетно, интересно и приятно.

Има ли добри възможности за кариерна реализация по специалността?

Хората имат доста тясно разбиране за модната индустрия. Говори се, че след като си завършил мода единствено можеш да работиш като дизайнер, което не е вярно. Стайлинг в киното, телевизията модните списания, модна илюстрация са само част от областите, в които е възможна реализация.

И за финал, какво бихте казала на младите хора, които тепърва обмислят да занимават с мода?

Бих им казала да не се отказват от мечтите си, въпреки всичко и всички, да бъдат отговорни и да дават винаги 110% от себе си във всеки проект, защото само тогава ще добият увереност в себе си.

Модата е субективна и винаги ще има някой, който няма да хареса работата ви, което е част от процеса на самоизграждане. Бих им казала да се вслушват в критиките и съ-

МОДАТА Е СУБЕКТИВНА И ВИНАГИ ЩЕ ИМА НЯКОЙ, КОЙТО НЯМА ДА ХАРЕСА РАБОТАТА ВИ, КОЕТО Е ЧАСТ ОТ ПРОЦЕСА НА СЕБЕИЗГРАЖДАНЕ

ветите на околните, но никога да не пренебрегват своето мнение и виждане – това е което ще ги отличи от останалите... и да не забравят да се забавляват и от време на време да „изпускат парата“ през следващите четири години.

МАТУРИ 2016

ТЕСТ ЗА БЪЛГАРСКАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СИСТЕМА

материал на Андреа Кангела

Терминът „матура“ произхожда от латинската дума *maturitas*, което в превод означава зрелост - оттам и наименованието „зрелостен изпит“. Значението на словосъчетанието е повече от ясно - като общество изпитваме младите българи, завършващи гимназиалното си образование, и се надяваме, че сме успели да ги подготвим за това, което животът ще им поднесе занапред. Но преди да се впусна в това какво наистина означава матурата, бих искал да хвърлим един поглед в историята на явлението в България.

Традицията на зрелостния изпит не е чужда на българския народ. Още през далечната 1878 г., годината на нашето освобождение, сме съумели да организираме първите матури в новата ни история. Традицията продължава до 1965 г., когато управляващите кръгове вече не считат за необходимо да подлагат под съмнение ефективността на създадената от тях образователна система. Матурите изчезват за немалък период и фактичeskото им връщане в образователната ни система е през 2008 г., когато министър на образованието е Даниел Вълчев.

Връщането им създава редица проблеми от гледна точка на организация, подход, формат на изпитите, предметите, върху които ще бъдат изпитани зрелостниците, и не на последно място, сама-

та подготовка на учениците. Мнозина са против „нововъведението“ и през годините това често води до условности и редица компромисни решения, които, като всеки компромис,

ТРАДИЦИЯТА НА ЗРЕЛОСТНИЯ ИЗПИТ НЕ Е ЧУЖДА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД

се оказват половинчати и не-ефективни. Липсата на стратегия и перспектива по отношение на средното образование оставя впечатлението за практикуването на т.нар. метод „опит - грешка“. Националната кампания „Матури 2016“ не беше изключение от

правилото. Въпреки обещанията от страна на МОН за коректно провеждане и безпрецедентните мерки за сигурност, които целяха да намалят до минимум шансовете за прелъщение и манипулации, отново станахме свидетели на откритата продажба на отговорите на матурите в социалните мрежи. След журналистически разследвания на редица медии се установи, че сумата, срещу която един зрелостник може да се сдобие с верните отговори по Български език и литература, варира между 50 и 150 лева.

От Министерството на образованието и науката отричат възможността да има изтичане на информация от страна на техни служители. Сегашният министър на просветата, Меглена Кунева, излезе с твърдението, че пробивите в системата се дължат на това, че ученици „изнасят“ части от матурата час след началото изпита, и разпространяват верните отговори с „помощта на технологиите“.

Доколко тези твърдения са реални оставям на вас да прецените. Към тези организационни неуредици можем да прибавим и сгрешено условие на задача в матурата по математика, която накара много родители и ученици да се притесняват относно тълкуването на отговорите, и как то ще се отрази върху крайната оценка. В крайна сметка трябва да признаем, че добрата организация на изпитния процес в страната е от изключително значение, но в същото време трябва да си зададем въпроса - в това ли се крие смисъла на зрелостния изпит?

И тази година фокусът на медии и образователни институции беше изцяло насочен към начина на провеждане на матурите, а не към далеч по-важните аспекти като целесъобразност, съдържание и цялостната подготовка на учениците за висшите учебни заведения в страната.

Именно поради тази причина бих искал да направя опит да очертая някои от минусите, които спъват развитието и осъвременяването на образователната ни система. За целта ще използвам за примери страни като Германия и Швейцария, които в последните години се превърнаха в основни дестинации за хора, които целят децата им да получат качествено не само висше, но и средно образование. Ще се спра върху някои основни въпроси, на които, като общество, трябва да намерим отговор ако искаме децата ни да бъдат уверени в уменията и знанията си.

Въпрос №1: Трябва ли матурите да са задължителни?

Считам този въпрос за основополагащ, особено ако почерпим от опита на страна като Швейцария, в която матурата не е задължи-

BRITANICA®
quality language teaching

 CAMBRIDGE ENGLISH
Language Assessment
Authorized Centre

www.britanica-edu.org

Постигни целта в три лесни стъпки с **BRITANICA** и **Advisers**

1 | **ПОДГОТВИ** се за международно признат сертификат по английски език

2 | Яви се на **ИЗПИТ** в оторизирания ни център

3 | Избери специалност и университет и **КАНДИДАТСТВАЙ** във Великобритания

{ ADVISERS }

ucas@britanica-edu.org
02 4666 555

TEST DAF

БИЛЕТ КЪМ НЕМСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

материал на Йордан Караленчев

Информация за изпита

TestDaF (Deutsch als Fremdsprache) е езиков изпит на напреднало ниво. По шестстепенната скала за отчитане нивото на развитие на уменията на Общоевропейската езикова рамка той покрива нивата B2 до C1 и е признат от всички висши учебни заведения в Германия като достатъчно условие за допускане до следване в тях. Знания по отделните учебни предмети не се изискват – проверяват се само уменията по немски.

Разлики между нивата

Кандидатите могат да постигнат една от 3 различни оценки (TDN 3; TDN 4; TDN 5). Всяка една от тези оценки реално определя различно ниво на владеене на езика, макар самият TestDaF да е един. На гърба на документа, който получавате, се намира точно описание на достигнатото ниво и уменията, които е показал изпитваният.

Как протича изпитът

TestDaF изпитва езиковите умения на кандидата в четири

различни части: четене с разбиране, слушане с разбиране, писане и говорене. Всички те са задължителни и имат една и съща тежест при оценяването. Темите и задачите от изпита са съобразени с академичния език, изискващ се при следване в университет. Специфични термини от определени области обаче не се изискват. Изпитът трае около 3 часа без почивките.

Четене с разбиране

Частта „Четене с разбиране“ се състои от три текста с различна трудност и 30 въпроса, които изпитваният трябва да реши. Предвиденото време е 60 минути. Тук кандидатите трябва да покажат, че са в състояние да разберат тези текстове. Това могат да са кратки текстове от всекидневния студентски живот, статии, както и различни журналистически публикации.

Слушане с разбиране

Частта „Слушане с разбиране“ съдържа три текста с общо 25 въпроса и трае ок.

40 минути. Изпитваният слуша първо диалог от всекидневния студентски живот, интервю с три до четири участници и кратък доклад по определена научна тема. Текстове са подготвени по нарастваща трудност. „Слушане с разбиране“ проверява дали кандидатите могат да разберат достатъчно добре говорима реч на немски език. Това е важно, тъй като както при разговорите си със състуденти и преподаватели, така и в самите лекции студентът трябва да може да разбира говоримото на достатъчно добро ниво.

Писане

В частта „Писане“ изпитваните получават една писмена задача, за която са предвидени ок. 60 минути. Основният акцент тук е уменията да се описва и аргументира. Бъдещите студенти трябва да са в състояние да извличат данни от дадена графика или таблица, да ги опишат и накрая да се аргументират за или против дадена тема. При оценяването

ТОП 50 ПОД 50

Какво е бъдещето на образованието

материал на Йордан Карапенчев

Всички сме чували за Оксфорд, Кеймбридж, Станфорд, Йейл, МИТ и т.н. Просто има имена във висшето образование, които са станали синоними на качество. Но дали тези имена ще бъдат на челните места в международните класации за висше образование винаги? Вероятно в бъдеще ще има промени. Тези промени си имат име – Азия. Бърз поглед към класацията „Топ 50 под 50“, изготвена от авторитетната QS World University Rankings показва, че много от най-добрите университети, създадени преди по-малко от 50 години, се намират именно на Изток. Сингапур, Южна Корея и Хонг Конг (който формално е част от Китай, но се радва на широка автономия) са страните, чиито висши училища могат да се видят в топ 10 на класирането.

В топ 50 компанията им правят още редица висши училища от Тайван и Малайзия. Защо това е важно? Във никакъв случай не ви казваме да се откажете от сегашните си планове, за да заминете за Далечния изток. Но е добре да сте наясно с тенденциите. Например в бъдеще ще се търсят все повече кадри с познания по китайски, корейски, хинди и прочее специалисти по източни страни.

Нека да видим и пълната класация „Топ 50 под 50“:

Класиране	Университет	Страна	Резултат
1	Nanyang Technological University, Singapore	Сингапур	93,9
2	The Hong Kong University of Science and Technology	Хонг Конг	88
3	Korea Advanced Institute of Science and Technology	Южна Корея	82,6
4	City University of Hong Kong	Хонг Конг	79,2
5	Pohang University of Science And Technology	Южна Корея	72
6	The Hong Kong Polytechnic University	Хонг Конг	66,3
7	University of Bath	Великобритания	59,8
8	Maastricht University	Холандия	58,2
9	Universidad Autónoma de Madrid	Испания	55,5
10	Universitat Autònoma de Barcelona	Испания	54,8
11	Universidade Estadual de Campinas (Unicamp)	Бразилия	54,1
12	University of Calgary	Канада	52,5
13	University of Antwerp	Белгия	51,9

БЪЛГАРИЯ

ЩО Е ТО „ПРИОРИТЕТНА“ СПЕЦИАЛНОСТ?

материал на Йордан Карапенчев

Едно крайно необходимо решение

Вече е добре известен факт, че българските университети произвеждат твърде много юристи, икономисти и мениджъри, а същевременно – твърде малко инженери, педагози, IT специалисти и т.н. Това създава проблеми както на българския бизнес, така и на самите студенти, които трудно намират кариерна реализация. Винаги ще има специалности, които са модерни и груги, които не са. Но явно сме стигнали до положение, изискващо някакви целенасочени усилия от страна на властта за стимулиране на приема в дадени специалности и ограничаване на обучението на „безработни с дипломи“.

Затова в началото на 2016 г. започва да се говори за въвеждане на приоритетни специалности. „Приоритетни“ би могло да се тълкува и като „проблемни“, защото именно това са програмите, които не могат да запълнят местата си и дори са застрашени от закриване.

МОДЕН ДИЗАЙН

СПЕЦИАЛНОСТ ЗА ХОРА С ВКУС

материал на Йордан Караленчев

Dа бъдеш гизайнер звучи като мечтана професия за много креативни хора. През последните години дигиталните технологии се развиха много бързо и откриха много нови работни места за графични гизайнери и артисти. В този брой обаче ще поговорим за едно по-старо приложение на гизайнерското изкуство, а именно - модата. Казваме по-старо не защото ще говорим за ретро мода, а защото хората винаги са се вълнували от външния си вид. Модата е и индустрия за милиони, която се променя непрекъснато и понякога - доста неочаквано. Затова определено има нужда от професионалисти с добро образование, които да застанат на върха. Ако имате достатъчно упоритост, амбиция и креативно мислене - може би и вие ще се озовете на този връх.

Какво всъщност е мода?

Думата мода идва от латински език (modus) и има доста значения - маниер, норма, правило, време, ритъм... Но сякаш всички тези различни значения не се изключват, а напротив - допълват се. В съвременния свят „мода“ означава начин на изразяване според вкуса, маниер на обличане и поведение, характерни за дадена епоха.

Модата е израз на стремежа и идеала за красота. Тя е най-вече социално психологическо явление и може да служи като средство за

поставяне на социални граници. Всичко модно привлича общественото внимание, но то не винаги е по възможностите на хората с нисък социален статус. Общественото мнение също така може да бъде манипулирано и насочвано към различни направления в модата и вкусовете.

Какво се изучава?

В англоезичния свят, и особено в САЩ, специалистите по моден гизайн обикновено следват само 2 години и получават т.нар. колежанско образование (приблизително равно на професионалния бакалавър

в България). В континентална Европа модните дизайнери обикновено изкарват пълен 3- или 4-годишен бакалавърски курс. Магистрите - съответно 1 или 2 години.

Тези големи разлики в продължителността на програмите съответно предполагат и съществени различия в учебните планове в различните държави. С други думи - както модата е многообразна, така е и с обучението по моден дизайн.

И все пак има някои предмети, които се предлагат в практически всички висши училища. Като начало рисуването е задължително умение. То е важно още при кандидатстването. Но ако допреди 20-30 години то е било достатъчно, то днес далеч не е всичко. Високите технологии навлизат навсякъде и днес се изучават много предмети, свързани с дизайн пред компютъра. Като се започне с програми за обработка и изображения и стигнем до 3D моделиране и компютърно-опосредстван дизайн.

ВИСОКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ НАВЛИЗАТ НАВСЯКЪДЕ И ДНЕС СЕ ИЗУЧАВАТ МНОГО ПРЕДМЕТИ, СВЪРЗАНИ С ДИЗАЙН ПРЕД КОМПЮТЪРА

Художникът, завършил специалност Мога, изучава и академичните дисциплини рисуване, цветознание, история на облеклото, естетика, философия и др. Така той получава интердисциплинарна подготовка, която съответства на спецификата както на изобразителните изкуства, така и на модата като социокултурен феномен.

Разбира се, традиционните теоретични и практични предмети не са забравени. Със сигурност ще изучавате историята на изкуството и ще ви се наложи да шиеете сами. Програмите с по-силна бизнес насоченост могат да имат отделни модули, посветени на модния бизнес и разработването на творческо портфолио.

Как се кандидатства?

Има доста особености, когато говорим за кандидатстването в специалност Моден дизайн. Разбира се, нямаме предвид стандартния пакет документи. И тук ще ви трябват диплома, академична справка, езиков сертификат (за съответната държава) и препоръки от учител или преподавател.

която задава тенденциите в света на модата и дизайна.

Не е случайност, че на Апенините има голяма концентрация на висши училище по изкуства и дизайн. Милано се счита за неформална столица на модния бизнес в света, но качествено образование може да получите и в други градове. Моден дизайн се предлага в почти всички академии по изкуства (на италиански - *academia di belle arti*)

търска програма „Костюм и мода“. Тя е по-тясно свързана с нуждите на театралната и филмова индустрия, но възпитаниците ѝ придобиват достатъчно познания, за да работят и в сферата на модния дизайн.

Варненски свободен университет

През 1994 г. Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ стартира в България за първи път обучение в областта на модата и модния дизайн с откриване на специалност Моден дизайн. Днес там се преподава и специалността Мода и мениджмънт в модата, която подготвя и ръководни кадри за бранша.

ЮЗУ „Неофит Рилски“

Може би ще се изненадате, но Югозападният университет в Благоевград също има специалност Моден дизайн. Университетът разполага с цял факултет по изкуствата. Неговите възпитаници често се реализират като учители по изобразително изкуство, но могат да започнат кариера и в модния бранш.

Къде се изучава в чужбина

Италия

Коя е страната, за която се сещате първо, когато става дума за моден дизайн? Ако не е Италия - грешите. Германия може да е дала на света много инженери, Испания - мореплаватели, а Великобритания - философи, но Италия е страната,

Великобритания

Великобритания може да не е втората поред страна, която ви идва на ум, когато чуете моден дизайн, но огромният интерес от българските кандидат-студенти към нея ни задължава да я поставим на челните позиции. Таксите на Острова наистина са високи, но местните университети могат да си позволят отлична материална

ГОЛЯМ ПЛЮС ПРИ КАНДИДАТСТВАНЕТО Е ДА ИМАТЕ ТВОРБИ, КОИТО СТЕ НАПРАВИЛИ В РАМКИТЕ НА ИЗВЪНКЛАСНИ ЗАНИМАНИЯ

база и някои от най-добрите преподаватели в света.

Когато кандидатствате, имайте предвид, че британците изключително много гържат на портфолиото. Това сигурно може да се каже за всички страни, но за Великобритания важи с особена сила. Не се изненадвайте, ако има и интервю или друга форма на събеседване.

Франция

Френската република се намира между Италия и Великобритания. Както географски, така и по отношение на образованието. Франция също има множество специализирани академии за изкуства, където се предлага обучение и по моден

дизайн. Страната е популярна най-вече сред кандидатите, които владеят френски, заради госта ограничения брой програми на английски език. Ако обаче владеете езика, то Франция е госта добър избор за образование. Най-малкото защото модната индустрия е добре развита и има добър потенциал за карьерна реализация след като завършите. Добрите икономически и транспортни връзки с Германия, Италия и Великобритания също са безспорно предимство.

САЩ

Трябва да погледнем и Отвъд океана, за да придобием по-изчерпателен поглед към глобалния свят на модата. Както споменахме малко по-рано в този материал, повечето модни дизайнери в САЩ са завършили само колеж и притежават т.нар. Associate's degree. Да приключиш образованието си в рамките на 2 години има свои безспорни предимства.

Програмите са много по-практически насочени, информацията се предава сбито и организирано, а завършилите имат възможност да влязат на пазара на труда по бързо. Икономиката на САЩ се развива бързо и стабилно, а модната индустрия в страната е популярна по цял свят, отчасти благодарение на огромното влияние на американските медии.

Какви са възможностите за карьерна реализация

Специалистите по моден дизайн могат да работят и различни неща от моден дизайнер. Например - те могат да работят в проектантски звена към производствени предприятия, в управленски екипи на консултантски и рекламни агенции, като експерти по визуални изкуства. Можете да помислите и кариера като педагог. Ако харесвате работата с деца и имате желание да придобиете учителска правоспособност, можете да работите като учител.

ТУРИЗЪМ

ДА УЧИШ ЗАНАЯТ

материал на Йордан Каралев

В нашето списание често говорим за образованието по различни науки.

Този път обаче по-скоро бихме определили темата на броя ни като занаят. Старите хора казват, че занаят се краде, а не се учи. Но нашият опит в сферата на образованието показва, че и то не е за пренебрегване. Да не забравяме и една друга поговорка: Умният се учи от грешките, а мъдрият от грешките на другите. Занаятът, за който говорим, е туризмът. Специалността Туризм се радва на относително константен интерес от страна на кандидат-студентите.

България все пак е страна, чиято икономика зависи силно от туристическа индустрия. Освен Черноморието, разполагаме с прекрасни планински курорти и културно-исторически забележителности. Това означава, че винаги ще има и търсене на кадри, специалисти в областта на туризма.

Какво означава „туризм“

Понятието произлиза от френската дума „tour“ и се превежда буквално като обиколка. Разбира се, днес значението се разширило много повече. Често се прави разделение между планински, морски, културен, спа-туризм и т.н. Туризм, в класическия смисъл, се нарича пътуване с цел отгих и развлечение. В контекста на тази статия ще го разглеждаме основно като стопански отрасъл, който обслужва туристическата дейност. Това обаче не означава, че туризмът няма важно значение в социален аспект, освен в икономиката.

Как се кандидатства

С две думи – стандартната процедура. Независимо дали говорим за България или чужбина, за специалност Туризм рядко има специализирани изпити или усложнени процедури за прием.

У нас повече университети приемат с резултатите от матурите по български език и литература + още една (най-често чужд език или география и икономика). Това обаче не е означава, че приемът е лесен. Напротив – фактът, че се приемат и матури прави средните балове доста високи. Затова – залягайте върху учебниците здраво в 12-ти клас. В магистърските програми се влиза по документи – на базата на успеха от бакалавърската степен.

За кандидатстване в чужбина приемът също обикновено е по-документи, но – разбира се – трябва да имате и съответните познания по чужд език. Те са доказват с езикови сертификати, които трябва да отговарят поне на ниво B2 по Общоевропейската езикова рамка, независимо за кой език става дума. Някои държави се славят с по-силно обуче-

ние по туризм от други. Но на това ще обърнем внимание след малко.

Какво се изучава

В бакалавърски програми

Има бакалавърски програми както по специалност Туризм, така и в по-тясно специализираните Кетъринг, Хотелиерство и ресторантьорство и т.н. Кандидатите изучават оперативните процеси в туристическата индустрия.

Завършилите такава специалност започват кариерата си с едно стъпало над тези, които имат само средно образование. Но не трябва да имат нереалистично високи очаквания. Началото винаги е трудно и – освен ако не планирате да работите в семейния бизнес – никога не е на мениджърско ниво.

В магистърски програми

Магистърските програми определено се отличават доста от бакалавърските. Те подготвят кадрите не просто за оперативните задачи в хотел или ресторант, но и за управление на хората. С други думи – тук вече трябва да развиете и мениджърски качества. Стажовете са абсолютно задължителна част от обучението, независимо в коя държава следвате. Това ще ви даде ценни знания и поглед в кухнята (понякога буквално) в туристическите обекти.

Къде се изучава в България

Обучение на студенти по специалности на висшето образование от професио-

**ТУРИЗМЪТ В БЪЛГАРИЯ
ДЕЙСТВИТЕЛНО
ОТЧИТА ПОТРЕБНОСТ
ОТ КАДРИ, НО НЕ ЗА
РЪКОВОДНИ ПОЗИЦИИ**

нално направление Туризм се извършва в общо 14 висши училища в България. Броят на обучаваните в професио-

Мартин Христов:

„ТУРИЗМЪТ КРИЕ БЕЗБРОЙ ВЪЗМОЖНОСТИ, КОИТО СЕ РАЗВИВАТ И ЩЕ ПРОДЪЛЖАВАТ ВСЕ ПОВЕЧЕ В БЪДЕЩЕ”

интервю на Йордан Карапенчев

Представи се с няколко думи.

Казвам се Мартин Христов. Роден съм във Варна, където и завърших Първа езикова гимназия с немски език. Продължих развитието си в сферата на туризма и хотелиерството в специализирания колеж César Ritz, който е част от SEG.

Избрах кампуса в Люцерн, намиращ се в центъра на града, и в момента съм почти към края на пети семестър. Вече имам също така придобит работен опит в Швейцария, а скоро ми предстои ново предизвикателство в друга страхотна държава.

Как избра специалността, която учиш?

Избрах тази индустрия поради няколко главни причини. Глобално погледнато се забелязва значителен напредък в този отрасъл, който ще продължава и занапред в бъдещето

със сигурност. Съществуват множество възможности за кариерно развитие и предприемачество, свързани с туризма. Освен това съм повлиян и от моя баща, който дълги години е на високо ниво в този бранш. Обичам да комуникирам с хора и да създавам контакти - изключително важни предпоставки за развитие в тази индустрия. Всички тези фактори, комбинирани с желанието ми да пътувам и да опознавам нови места, бяха решаващи при избора ми.

Какво те насочи към Швейцария?

Според мен Швейцария е държава, доказала се като всеизвестен лидер в обучението на бъдещи лидери в хотелиерството и туризма. Репутацията на многобройните специализирани училища е напълно оправдана, вземайки под внимание успехите на завършилите студенти. Швейцарските традиции в тази об-

след пети семестър - навсякъде другояче по света по избор. Първата година е концентрирана главно върху F&B сектора, съдържайки практика в самия колеж и теория. Учениците в първи семестър трябва да се грижат за обслужването в училищния ресторант, който съдържа няколко блок-маси.

След това имат възможността да изпълняват à la carte сервиране в специална зона, упражнявайки различни компоненти като филетиране на риба, фламбе и прочие. Втората година след първия стаж съдържа само теоретични класове, свързани с администрация и други сектори от индустрията, а третата е ориентирана по-скоро върху бизнес и предприемачество.

Учениците с добър успех имат възможността да придобият втора диплома от Washington State University, като за целта се прибавят още няколко предмета.

Какви са плановете ти за развитие, след като завършиш?

Засега проучвам възможностите и се концентрирам върху предстоящите събития. Би ми се искало да се развивам в Швейцария занаят и да работя на корпоративно ниво. След като добия достатъчно опит бих се радвал да се занимавам също с бизнес концепции и консултиране в областта на туризма. Все още ми е рано да правя големи планове, но съм си поставил собствени цели, които ще ми помогнат да разширя още повече кръгозора си, като например да добавя поне още един или два езика към знанията си.

Какво би посъветвал младите хора, възнамеряващи да следват специалности в областта на туризма?

Бих ги посъветвал да са упорити и целеустремени. Заг лъскавата част на бизнеса стоят много труд и тежки моменти особено в началото. Макар и само след един труден, но и страхотен стаж, осъзнах, че всичко се отплаща рано или късно по различна форма. Да не забравят и чуждите езици, които отварят много врати. Разбрах това още с пристигането си тук, тъй като студентите, които владеят немски или френски език, имат сериозно предимство при намирането на първи стаж в Швейцария.

СТУДЕНТИТЕ, КОИТО ВЛАДЕЯТ НЕМСКИ ИЛИ ФРЕНСКИ ЕЗИК, ИМАТ СЕРИОЗНО ПРЕДИМСТВО ПРИ НАМИРАНЕТО НА ПЪРВИ СТАЖ

Поради тази причина аз, самият, успях да бъда нает, където си бях пожелал. Освен това бих посъветвал желаещите да изучават тази сфера да мислят нестандартно. Туризмът крие безброй възможности, които се развиват и ще продължават все повече в бъдеще. Успех!

АНГЛИЯ И ШОТЛАНДИЯ

ПРИЛИКИ И РАЗЛИКИ

материал на Юлия Кошаревска

или в Шотландия са семестриалните такси. В Англия всяка година от бакалавърската ти програма ще

начава, че завършвайки, заемът няма да ви притеснява. The Student Awards Agency for Scotland ще плати вместо

НАЙ-ГОЛЯМАТА РАЗЛИКА В ТОВА ДАЛИ ЩЕ УЧИШ В АНГЛИЯ ИЛИ В ШОТЛАНДИЯ СА СЕМЕСТРИАЛНИТЕ ТАКСИ

струва 9000 паунда (малко университети предлагат малко по-ниски такси). Обучението обикновено продължава три години, което значи, че целият курс за повечето студенти ще струва 21 000 паунда. Преди да се откажете от възможността, обаче, не забравяйте, че като европейски граждани имате право да получите заем от гържавата, който да покрие таксите.

Няма да е необходимо да започнете да изплащате заема, докато не започнете да печелите над 21 000 паунда годишно, а дори и тогава вноските са минимални и изплащането му няма да е в тежест на бюджета ви. В Шотландия обаче образованието е бесплатно за вас като европейски студент - това оз-

вас. Интересно е, че ако сте от друга част на Великобритания, не бихте могли да се възползвате от тази възможност и ще трябва да платите за обучението си. В случая германец, българин или французин са по-привилегирани от англичанин, например. Важно е да започнете да кандидатствате за финансирането от агенцията възможно най-рано след като това стане възможно през месец април на годината, в която ще започнете обучението си.

Продължителност на обучението

Друга съществена разлика между двете страни е продължителността на обучението. В Англия бакалавърската програма обикновено е само три години. В Шотландия обучението най-често

Образователните системи в Англия и Шотландия - двете най-популярни дестинации за български студенти, избрали да следват във Великобритания, имат някои съществени разлики. Преди да вземете решение къде да кандидатствате е добре да се запознаете както с тях, така и с някои от основните разлики в двете страни.

Таксите

Най-голямата разлика в това дали ще учиш в Англия

ИТАЛИЯ

КАК ЖИВЕЯТ СТУДЕНТИТЕ

материал на Милена Узунова

Италия е образователна дестинация, която се свързва основно с творчески дисциплини. В апенинската държава са едни от най-престижните университети, предлагащи програми в областта на модата, дизайна, архитектурата и изкуствата. Италианското образование всъщност се простира много отвъд тези направления. Италианските университети пък са най-старите в Европа и датират от XII век, като дават началото на модерните учебни институции в Западния свят. Въздействащата историческа аура, спиращите дъха забележителности и разнообразните природни пейзажи със сигурност биха обогатили всеки чуждестранен студент с незаменим културен опит. В този брой решихме да отделим внимание именно на начина на живот на студентите в Италия, отвъд лекциите и изпитите в университета.

Италианският начин на живот

Преди да започнете обучението си в топлата държава с форма на ботуш, е добре да

знаете повече за италианския характер и начин на живот. Италианците са топли и приветливи хора, които обичат да се забавляват, да си почиват и да прекарват време със семейството и приятелите си. Често всичко това се случва на маса в къщите им или в ресторантите, където могат да се наслаждават на традициите на италианската кухня. Италианците имат страст не само към храната, но и към разговорите. За тях диалогът е форма на изкуството. Когато се разхожате по улиците и се спрете в някоя кафетерия в центъра, ще забележите италианци от всякакъв възраст, въввлечени в интензивни и оживени дискусии на разнообразни теми, които варират от семейство, работа, политика до кълъки, храна, вино и спорт.

Това, по което си приличат големите градове и най-малките селца, е наличието на т.нар. piazza – централният площад, който е събирателна точка на италианската култура. Там винаги ще намерите хора, които седят, разхождат се и общуват помежду си. Това е и мястото, на което се организират множество фестивали, празненства и различни събития. Единственото време, в което площадите и улиците са празни, е около 12.30-14.00 на обяд и 19.30-21.30 вечер, когато италианците са си вкъщи и се хранят. За местните жители обядът продължава поне 1-2 часа и съдържа тристепенно меню: това обяснява застоя на повечето неща за няколко часа през деня. Магазините и банките затварят, а улиците са празни по това време. След обяда и вечерята градът се събужда отново чак до късна нощ.

Забавления

Опциите за социални активности зависят много от конкретното място, в което изберете да учите. Типично, големите гра-

An aerial photograph of a Swiss town, likely Lucerne, showing a river (the Reuss) flowing through the center. The town is built on a hillside with traditional European architecture, featuring red-tiled roofs and stone buildings. A large stone bridge with multiple arches spans the river. The surrounding area is lush with green trees.

БИЗНЕС УЧИЛИЩА В ШВЕЙЦАРИЯ

материал на Милена Узунова

Швейцария не е типичната европейска страна. Нейните граници не следват етническите разделения на Стария континент. В различните части на страната се говорят немски, френски и италиански, но въпреки това конфликти между различните групи няма. Конституцията на Швейцария я определя като пряка демокрация (а не представителна, като България например) и затова се провеждат референдуми по всички важни за страната решения. Алпийската конфедерация е и една от малкото неутрални държави в света. Тя не е член на Европейския съюз, нито на НАТО, (макар де факто да си партнира с тези организации и да прилага повечето от правилата им).

Всичко това превръща Швейцария в много стабилна и безопасна държава. Там са централите на много от най-големите корпорации в света, а швейцарските банки съхраняват имуществото на световния елит. Затова едва ли е изненадващо, че в алпийската страна има и добри бизнес училища, ко-

ШОТЛАНДИЯ

КОИ СА НАЙ-ДОБРИТЕ УНИВЕРСИТЕТИ

материал на Йордан Караленчев

В нашето списание обикновено разглеждаме възможностите за образование във висши училища на конкретна държава. Този път обаче традицията малко ще се промени и няма да пишем за отделна страна. Или поне не точно.

Шотландия, от юридическа гледна точка, е част от Обединеното кралство на Великобритания и Северна Ирландия. Английският език е официален (местният шотландски се говори от едва 50-60 хиляди души). Правителството в Лондон взема много от решенията, свързани с живота на шотландците и отговаря изцяло за външната политика и отбраната на страната.

И все пак „страната“, защото Шотландия има много от характеристиките на отделна държава – собствен министерски съвет и парламент (макар и с ограничени правомощия), собствена полиция и редица други институции. И

това, което е най-важно за нас – собствена образователна система. При това доста различна от английската, както редовните читатели вече знаят. В този материал обаче няма да задълбаваме в нея, а ще поговорим за някои конкретни университети, посочени от QS World University Rankings като най-добри за образование през 2016 г.

University of Edinburgh

Бакалаври: 21 369

Магистри: 11 222

Първият университет в списъка с най-добри висши училища в Шотландия е и шестият най-стар университет в англоезичния свят. Университета в Единбург е създаден през далечната 1583 година. И му личи. Не ни разбирайте погрешно – не е старомоден,

а просто се намира в истинска средновековна атмосфера в сърцето на стария град на шотландската столица. Според класициите, той е на 21-во място в света и на 6-то във Великобритания. Университетът играе важна роля за културния и икономически живот на цял Единбург. Той е център на много фестивали, конференции и други събития.

University of Glasgow

Бакалаври: 19 160

Магистри: 7655

На второ място е най-големият шотландски университет, разположен в най-големия град на страната – Глазгоу. Местният университет може да се похвали с по-дълга история дори от столиц-

ЛАНДШАФТНА АРХИТЕКТУРА

ИЗКУСТВО С ЖИВА МАТЕРИЯ

материал на Йордан Карапенчев

В нашето списание и преди сме писали за специалност Архитектура. Всъщност, дори е било тема на броя. Но има един аспект на архитектурата, който не сме коментирали от няколко години насам и е крайно време да поправим тази несправедливост.

Става дума за Ландшафтната архитектура. Това е проектирането на обществени места на открито, паркове и градини, както и други структури за постигане на екологични, социално-поведенчески или естетични резултати. Процесът включва системното изучаване на съществувателните социални,

екологични и геоложки условия и процеси в ландшафта, и проектирането на интервенции, чрез които ще се достигне до желанния резултат.

Какво всъщност работи един ландшафтен архитект

Ландшафтни архитекти работят върху всички видове структури и външно пространство – големи или малки, градски, крайградски и селски обекти, и с „твърди“ (вградени) и „меки“ (засадени) материали, за постигането на екологична устойчивост. Най-ценният принос може да бъде направен в най-първия етап на проект за генериране на идеи с техническо разбиране и творчески усет за проектирането, организацията и използването на пространства.

Архитектурният пейзаж може да обхване цялостната концепция и да се състави генерален план, от който се изготвят подробни проекти, чертежи и технически спецификации. Спрямо него се разглеждат предложенията, раз-

решават се и се контролират договорите за строителни работи. Други дейности могат да включват изготвянето на оценки на въздействието върху околната среда и екологичен контрол върху състоянието на ландшафта.

Какви предмети се изучават

Обучението обхваща специализация в областта на дисциплините математика, компютърна графика, рисуване с паркова перспектива, геодезия с вертикално планиране, ботаника, физиология на растенията, генетика и селекция на декоративните растения,

ЛАНДШАФТНАТА АРХИТЕКТУРА Е СВОЕОБРАЗНО ИЗКУСТВО

ландшафтознание, почвознание с торене, теория на парковото изкуство и др.

Специализираната професионална подготовка се осъществява с учебните програми по цвeтaрcтвo,

БЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК ПРЕЗ ВЕКОВЕТЕ

материал на Йордан Карапенчев

България има дълга и изпълнена с превратности история и това може да се проследи и през езика ни. Тя може да се проследи през призмата на отделните личности... но това няма да ни даде пълната картина. Затова този път няма да говорим за отделна историческа личност, а за българския език. Не е пресилено да се каже, че неговата история е историята на целия ни народ.

НАЧАЛОТО – СТАРОБЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК

Както знаем от часовете по история, българският народ се създава от прабългари, славяни и траки. Коя от съставките преобладава е обект на спорове. По времето на комунизма има целенасочено преувеличаване на ролята на славяните. След демократичните промени много историци пък започват да преувеличават ролята на прабългарите... В езиково отношение обаче няма съмнение, че българският е славянски език. Всъщност – той е най-старият документиран сред тях.

“СЪДЕ ЛЕЖИТЬ МОСТИЧЬ ЧРЪГОУБЫЛІА БЫВЫИ ПРИ СУМЕОНѢ ЦРИ И ПРИ ПЕТРЪ ЦРИ ОСМИЖ ЖЕ ДЕСАТЬ ЛѢТЬ СЫ ОСТАВИВЪ ЧРЪГОУБЫЛЬСТВО І ВЪСЕ ІМѢНИЕ БЫСТЬ ЧРЪНОРИЗЬЦЪ І ВЪ ТОМЪ СЪВРЪШИ ЖИЗНЬ СВОЖ.”

Разбрахте ли какво пише? Хайде, колко трудно може да е – все пак и това е на български. Не точно на съвременен български, но все пак... Това е надписът от надгробната плоча на благородника Мостич – учиргу боил при управлението на царете Симеон I и Петър I. Надписът е известен, защото е един от най-ранните писмени паметници на български език. Датира още от далечния IX век.

Падането на България под византийска власт през 1018 г. може да се счита за края на периода на старобългарския език, макар

той да продължава да се използва за литургиен език в Източноправославния свят (макар и с малки редакции като църковнославянски).

ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО – СРЕДНОБЪЛГАРСКИЯТ ЕЗИК

Среднобългарският език е книжовен език по времето на Втората българска гържава, обхващащ приблизително периода от възстановяването на българската гържава до падането ѝ под османска власт през XIV век. Специалисти вероятно няма и да забележат разликата между старобългарския и среднобългарския.

Интересно е, че правописът явно се е различавал от говора на тогавашните българи. Например – в среднобългарските текстове цари истински хаос в използването на носовите гласни. Изглежда, че авторите им не са ги използвали редовно в речта си.

Най-значимото събитие в историята на среднобългарския вероятно е реформата на патриарх Евтимий. Той установява нови правила за правопис и – както казват хронистите – „поправил чрез сравнение с гръцки текстове изопачените български църковни книги“.

ВЪЗРАЖДАНЕТО И ПОЯВАТА НА НОВОБЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК

В рамките на Османската империя българският език преживява много промени. Лексиката се променя с навлизането на множество турцизми. Граматиката също претърпява големи изменения. Липсата на формално образование позволява на народните говори да опростят сложната структура на средновековния език. Така отпадат падежите, инфинитива и редица други граматически особености.

Първото значимо произведение на новобългарски език е „История славянобългарска“ на Паусий Хилендарски. Този език обаче не се приема еднозначно. Сред българските възрожденци през XVIII и XIX век има спорове относно кодифицирането на единен език. Някои искат възраждане на средновековния български, други – да се придръжаме към разпространените народни говори.

Следният пример показва текст на българска печатна Библия от края на XIX в:

„И ПРИСТИГНЪ ВЪ ДЕРВИЖ И ЛИСТРЖ; И ЕТО, ИМАШЕ ТАМО НЪКОЙ УЧЕНИКЪ НА ИМЕ ТИМОФЕЙ, СЫНЪ НА НЪКОЖ СИ ЖЕНЖ ЕВРЕЙКЖ ПОВЪРВАЛЖ, А БАЩА МУ БЪ ЕЛЛИНЪ; КОЙТО УЧЕНИКЪ БЪШЕ СВИДѢТЕЛСТВОВАНЪ ОТЪ БРАТІЯ-ТА...“

Видимо това прилича повече на съвременния език и със сигурност ще можете да го разберете. Това в общи линии е и езика, говорен от българите към края на турското робство. Неслучайно много от църковната литература преминава на него, за да противодейства на гръцкото влияние в религията и образованието.

СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО – СЪВРЕМЕННИЯТ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

Вероятно сте виждали следосвобожденски текстове в стари книги или вестници. Все още има доста домове, които пазят подобни антики. Със сигурност познавате и т.нар. „краесловен ер“. Или с други думи „ъ“-то, което се слага в края на всяка дума, завършваща на съгласна. Ето един пример от текст от учебник по история от 20-те години:

„МЕЖДУ РАЗНИТЪ ВЪРСКИ СИСТЕМИ, КАКВИТО СЖ ПАНТЕИЗМЪТЪ, ПОЛИТЕИЗМЪТЪ, МОНОТЕИЗМЪТЪ, ФЕТИШИЗМЪТЪ, ТАМАНИЗМЪТЪ И ДР., ВИДНО МЪСТО НЪКОГА Е ЗАЕМАЛЪ ДУАЛИЗМЪТЪ И ПРОИЗТЕКЛОТО ОТЪ НЕГО ПРЪЗЪ СРЪДНИТЪ ВЪКОВЕ БОГОМИЛСТВО, ИЛИ ТАКА НАРИЧАНАТА ОТЪ ЗАПАДНИТЪ НАРОДИ „БЪЛГАРСКА ЕРЕСЪ“

Този правопис се използва до 1944 година, когато правителството на Отечествения фронт прави нова реформа. Тя безспорно опростява писмения език, но тогава не се приема едновременно от населението и специалистите.

Критиците казват, че с нея скъсваме връзката със старобългарския език и въвеждаме промени, само за да се приближим до руската ортография. Други извеждат аргумента, че езикът не трябва да се опростява, за да се „угоди“ на временните промени.

Въпреки това, новият правопис бързо се налага в обществото и продължаваме да го използваме и до днес. Това показва, че на езика не трябва да се гледа като на свещена крава, която не трябва да се докосва, а като на жив организъм, който непрекъснато се променя и развива.

Име: Йелиз Мустафова Мустафова
 Университет: Югозападен университет
 „Неофит Рилски“
 Специалност: Кинезитерапия
 Държава: България

Йелиз Мустафова:

„ВСЕКИ КИНЕЗИТЕРАПЕВТ Е РАЗЛИЧЕН, НО ВЯРВАМ, ЧЕ НА ПЪРВО МЯСТО Е ЧОВЕЧНОСТТА“

интервю на Андреа Кангела

Представете се с няколко думи.

Казвам се Йелиз Мустафова Мустафова, на 36 години. Завършила съм Югозападния университет „Неофит Рилски“ в град Благоевград със специалност Кинезитерапия. Имам стаж над 10 години. Работила съм в отделение за рехабилитация и физиотерапия, фитнес центрове. В момента работя в салон за красота като кинезитерапевт.

Да си рехабилитатор е уважавана и социално значима професия, но тези от нас, които не са имали директен досег, знаят твърде малко за това какво всъщност означава да си рехабилитатор. Бихте ли ни споделили в какво се състои работата Ви?

Кинезитерапия в буквален превод означава „лечение чрез движение“. Медицинската рехабилитация, доскоро беше известна като лечебна физкултура - ЛФК. В момента кинезитерапията се разделя на:

- Местна, в която всички взаимодействия се отнасят директно към засегнатия орган, и изборът каква точно терапия да се приложи зависи от функционалното състояние и конкретна цел
- Пасивни упражнения
- Активни упражнения

- Упражнения за релаксация
- Дихателни упражнения

Кинезитерапията се използва предимно при заболявания и нарушени функции на опорно-двигателния апарат, при някои респираторни заболявания, след мозъчни инсулти, след сърдечни удари и при операции на корема и след раждане.

Какво Ви насочи към това поприще?

Дълги години съм се занимавала професионално със спорт. Харесва ми това, че специалността е с един широк аспект за действие. Травмите (заболяванията), върху които можеш да повлияеш, са госта.

Очакванията Ви за работата съвпаднаха ли с реалностите?

И да, и не. Не, защото тази професия, както и много други в България, не е оценена. За съжаление стартовото заплащане не е достатъчно високо и това отказва много млади хора да работят тук. Да, защото с трупането на опит, на доволни пациенти и добрите отзиви ме карат да се чувствам удовлетворена.

СТИПЕНДИЯ SCHWARZMAN SCHOLARS ЗА МАГИСТЪРСКА СТЕПЕН

Краен срок:

15 септември 2016 г.

Подходяща за:

Студенти и млади професионалисти между 18 и 28 години, които владеят английски и имат бакалавърска степен.

Описание:

Schwarzman Scholars е едногодишна магистърска степен, която се провежда в университета Tsinghua в Пекин, едно от най-престижните китайски висши учебни заведения. Целта на стипендията е да подготви следващо поколение лидери за геополитическия контекст на XXI век.

Стипендиантите учат в колежа Шварцман, нов кампус в университета Цингуа, създаден с цел да предизвика приятелства, межкултурни отношения и обмен на идеи.

Стипендия:

Стипендията покрива изцяло таксата за обучение, както и разходите по път и сума за разходи от личен характер.

Как се кандидатства:

Кандидатства се чрез апликационна форма, която може да бъде намерена на сайта schwarzmanscholars.org и трябва да бъде изпратена най-късно до 15 септември 2016 г.

Финалистите ще бъдат поканени на интервю в Банкок (28 октомври 2016 г.), Лондон (2 ноември 2016 г.) или Ню Йорк (7 ноември 2016 г.) и ще бъдат уведомени дали са приети в средата на ноември 2016 г.

За повече информация:

www.schwarzmanscholars.org

СТИПЕНДИИ ЗА ДОКТОРАНТУРА ПО КОМПЮТЪРНИ НАУКИ В АВСТРИЯ

Краен срок:

15 юни 2016 г.

Подходяща за:

Кандидати, завършили магистърска степен в областта на компютърните науки или математика.

Описание:

Докторската програма LogiCS е финансирана от Австрийския научен фонд FWF и се провежда едновременно в три австрийски университета: Vienna University of Technology, Graz University of Technology и Johannes Kepler University Linz. От 2014 до 2018 г. ще се приемат по 30 студенти в докторската програма, която е насочена към мотивирани кандидати, които имат амбиции да работят в сферата на компютърните науки.

Изисквания:

- притежание на магистърска (MSc) или равносилна степен в областта на компютърните науки или математика и отличен успех;
- в редки случаи студенти с изключителен успех от бакалавърското си образование могат да бъдат приети;
- свидетелство за владение на английски език;
- владенето на английски език ще бъде оценено и по време на интервюта.

Стипендия:

Студентите в програмата се назначават като научни изследователи с годишна заплата от 20 048 евро след приспадане на данъци и осигуровки. Има допълнителни бонуси към заплатата за семейства с деца.

Как се кандидатства:

Кандидатите трябва да изпратят по имейл попълнена апликационна форма заедно с другите документи на dk-apply@logic-cs.at с тема DKLOGICS. Към имейла прикачете в два PDF файла:

1. Апликационната форма
2. Останалите документи в следния ред:
  - легализирана диплома с описание на взетите курсове и използваната система за оценяване;
  - магистърска теза;
  - CV;
  - мотивационно писмо;
  - поне две препоръки, едната от които трябва да е от научен източник;
  - сертификат за владение на английски език;
  - сканиран паспорт.

За повече информация:

<http://logic-cs.at/phd/>

АНГЛО-АМЕРИКАНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ В ПРАГА ПРЕДЛАГА ШИРОК СПЕТЪР ОТ ПРОГРАМИ

Краен срок:

продължителен

Подходяща за:

Всички заинтересовани успешни студенти

Стипендии:

разнообразни

Описание:

Англо-американският университет (AAU) е най-старото частно висше учебно заведение в Чешката република. Предлагат се разнообразни бакалавърски и магистърски програми в областта на:

- Business Administration
- Humanities, Society and Culture
- International Relations
- Journalism and Communications
- Law

Университетът предлага и MBA програма съвместно с Chapman University, Калифорния, САЩ.

Изисквания:

AAU предлага стипендии, които се базират на успеха на студентите. Определят се по индекса GPA – средната оценка. Тези стипендии са за студенти във всички програми и се отнасят само за първата година. Варират между 10 до 100% от таксата за обучение.

Стипендия за журналистика:

От 1 до 4-ма студенти ще бъдат наградени със стипендията Alan Levy Journalism Scholarship всяка година, за да се стимулира обвързаността на студентите с уебсайта на Lennon Wall след приключване на курса по Репортаж. Стипендията покрива таксата за основните курсове по журналистика.

Ако един студент получи стипендията, той я получава всичките четири курса, докато двамата могат да си разделят по два курса. Ако четирима студенти бъдат наградени, всеки един ще се възползва с по един курс. Стипендията покрива основните предмети: Reporting I, Reporting II, Intro to Mass Communications, Feature Writing, International Reporting.

За повече информация:

www.gubelin.com/en/gemmology/scholarship

МЕЖДУНАРОДНИ СТИПЕНДИИ В URAL FEDERAL UNIVERSITY В РУСИЯ

Краен срок:

30 юни 2016 г.

Подходяща за:

Международни студенти, които кандидатстват за магистратура или докторантура на английски или руски език.

Описание:

Ural Federal University обявява 75 стипендии за нови международни студенти, покриващи таксите за целия период на обучение в магистратури и докторантури (MS, MA и PhD), както и за една подготвителна година по руски език по желание. Ural Federal University (UrFU) е едно от най-големите висши учебни заведения в Русия, което обединява класическо обучение и иновативни образователни методи за справяне с предизвикателствата на съвременното.

Изисквания:

Кандидатите трябва да са международни студенти в магистърска или PhD програма, преподавана на английски или руски език. Настоящите UrFU международни студенти не могат да кандидатстват.

Стипендия:

Международните студенти получават стипендия, която покрива напълно таксата за обучение за целия период на обучение. По време на обучението студентите могат да получат и редовна месечна стипендия от университета, базирана на академичното им представяне.

Как се кандидатства:

Необходими са ви следните документи:

- попълнена апликационна форма със снимка;
- легализирани копия от документите за предшви образователни степени заедно със списък с оценки;
- копие от официален медицински документ, удостоверяващ, че студентът няма здравни пречки, за да учи в Русия;
- копие от официален медицински документ, удостоверяващ негативен резултат за ХИВ/СПИН тест;
- копие от официален медицински документ със задължителните редовни прегледи;
- копие от валиден паспорт;
- нотариално заверени преводи на документите;
- превод от първата страницата на паспорта на руски с нотариална заверка.

За повече информация:

<http://urfu.ru/>

The
University
Of
Sheffield.

CITY College
An International
Faculty Of
The University.

ВУЗФ
Университет
по финанси, бизнес
и предприемачество

**Учи в топ британски
университет в София!**

**Бакалавър
Магистър**

СТИПЕНДИИ

* БАКАЛАВЪРСКИ ПРОГРАМИ:

• Бизнес маркетинг • Бизнес мениджмънт • Бизнес счетоводство и финанси

* МАГИСТЪРСКИ ПРОГРАМИ:

• Маркетинг, реклама и връзки с обществеността • Банково дело и финанси
• Бизнес мениджмънт, технологии и иновации • Дигитален маркетинг и социални медии

Контакти:

Тел.: 02/ 961 62 63, bulgaria1@city.academic.gr
www.citycollege.sheffield.eu

Теорията

на

относителността

E = измислена

от момче на (27)

СТУДЕНТСКИ ПАКЕТ

Научи повече на:
www.dskbank.bg/youngpower
или на *2375

Младите не са бъдещето на България, те са нещо повече: настоящето. Затова създадохме специални пакети, в които включихме:

- Разплащателна сметка в лева:
без такса за откриване и обслужване;
- Студентска дебитна карта DSK-ISIC в лева;
- Електронно и мобилно банкиране;
- Виртуална карта;

Сега Студентският пакет е с промоционални условия – без такса за обслужване за първата година. Промоцията е валидна за пакети, закупени до 29.07.2016 г. включително.